

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Державного університету
телекомунікацій

В.Б. Толубко

« _____ 2016 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

кандидатів на навчання в аспірантурі
за спеціальністю «054 - соціологія»

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Абітурієнт з освітнім ступенем (освітньо-кваліфікаційним рівнем) **магістр (спеціаліст)** повинен **вміти**:

- здійснювати моніторинг соціальних інновацій методом соціологічного аналізу в сфері сучасних соціологічних теорій;
- визначати динаміку розвитку суспільних проблем шляхом проведення повторних соціологічних досліджень;
- спираючись на сучасні соціальні технології, забезпечувати оптимальні умови виконання завдань соціологічного дослідження;

ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Згідно існуючих правил прийому рішення про допуск осіб, які подали заяви, до складання вступних іспитів до аспірантури виноситься приймальною комісією університету за результатами поданих опублікованих наукових праць з обраної ними наукової спеціальності, документів про закінчення вищого навчального закладу з урахуванням письмового висновку передбачуваного наукового керівника, про, що вступник до аспірантури повідомляється у тижневий термін.

Всі вступники до аспірантури складають вступний іспит в обсязі програм навчання в вищих навчальних закладах для спеціаліста або магістра за спеціальністю у тому вигляді, як вона представлена у програмі вступних іспитів до аспірантури за відповідною науковою спеціальністю.

Вступник до аспірантури повинен показати:

- глибокі та чіткі знання означень, понять та термінів;
- точне висловлювання думки в усному та письмовому викладі з використанням відповідної символіки;
- впевнене володіння знаннями і навичками, вміння застосовувати їх при постановці конкретних задач.

Прийом вступного іспиту до аспірантури проводиться в усній формі на засіданні приймальної комісії з обраної спеціальності (як правило, у кількості 3-5 осіб) за обов'язкової присутності голови комісії. Для підготовки відповіді на запропоновані питання вступникові надається 1,0 година. За представленою роботою проводиться співбесіда. Звітні документи та результати вступного іспиту передаються до аспірантури університету.

Оцінка виводиться на закритому засіданні предметної комісії, шляхом обговорення результатів іспиту. Знання вступника оцінюються за 4-бальною системою:

"*відмінно*" — при наявності правильних та повних відповідей на всі поставлені запитання з використанням останніх наукових досягнень з обраної спеціальності;

"*добре*" — при наявності правильних та повних відповідей на 90 % поставлених запитань з використанням останніх наукових досягнень з обраної спеціальності;

"задовільно" — при наявності правильних та повних відповідей менш, ніж на 90 % поставлених запитань з використанням останніх наукових досягнень з обраної спеціальності;

"незадовільно" — при відсутності правильних та повних відповідей на 70 % поставлених запитань з обраної спеціальності.

ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ ДЛЯ ВСТУПНИКІВ ДО АСПРАНТУРИ

1. Соціальні та науково-теоретичні передумови виникнення соціології як науки.
2. Соціологічне знання, його специфіка та етапи розвитку.
3. Соціологічна система О. Конта та її вплив на розвиток соціології XIX-XX ст.
4. Економічний детермінізм К. Маркса та його вплив на розвиток соціологічної думки.
4. Принципи еволюційної теорії в соціології (Г. Спенсер).
5. Проблема «розуміння» у соціологічній концепції М. Вебера.
6. Правила соціологічного методу Е. Дюркгейма.
7. Марксистська теорія суспільства. Логіка пошуку факторів суспільного розвитку.
8. Психологічний напрям у соціології XIX ст. (психологія народів, психологія натовпу, концепція наслідування, інтеракціонізм та інстинктивізм).
9. Емпіричні соціальні дослідження XIX - поч. XX ст.
10. Парадигмальні школи в соціології, їх основна проблематика та наукова діяльність (Чиказька, Франкфуртська).
11. Сучасний етап розвитку зарубіжної соціологічної думки (основні течії та напрями).
12. Принцип теорії соціодинаміки культури П. Сорокіна.
13. Структурно-функціональний напрям в соціології (Т. Парсонс, Р. Мертон).
14. Принцип теорії соціального конфлікту Р. Дарендорфа та Л. Козера.
15. Теорія соціального обміну Дж. Хоманса та П. Блау та її роль в історії соціології.
16. Теорія символічного інтеракціонізму Г. Блумера та Дж. Міда.
17. Світоглядні засади феноменологічної соціології (А. Шюц): її переваги та недоліки.
18. Етнометодологічний напрям досліджень у XX ст.
19. Наукові погляди видатних представників української соціології.
20. Методологічні та теоретичні проблеми сучасної соціології.
21. Соціальне пізнання як напрямок наукового пізнання. Основні принципи наукового пізнання суспільства.
22. Поняття про предмет науки та предмет соціології. Науковий статус соціології в системі сучасного суспільствознавства.
23. Сучасні наукові дискусії щодо визначення предмета соціології.

24. Структура соціологічної теорії (поняття, змінні, концептуальні форми). Функції соціологічної теорії.

25. Проблема наукового статусу загальної соціологічної теорії. Взаємозв'язок загальної соціологічної теорії з історією соціології.

26. Спеціальні соціологічні теорії: концептуальна організація, предметні особливості та функції. Взаємозв'язок загальної соціологічної теорії зі спеціальними соціологічними теоріями.

27. Проблема наукового статусу емпіричних соціологічних досліджень в системі соціологічного знання. Взаємозв'язок загальної соціологічної теорії з емпіричною соціологією.

28. Поняття наукової парадигми як теоретичної стратегії. Основні парадигмальні системи (підходи) сучасної соціологічної теорії та їх методологічні функції.

29. Проблеми теоретичного плюралізму та теоретичного синтезу в сучасній соціологічній теорії.

30. Мультипарадигмалізм та проблема мікро-макросинтезу в соціологічній теорії.

31. Класифікаційні основи вивчення та аналізу теоретичних підходів і теоретичних шкіл соціології.

32. Поняття «методологія» та «метод» в соціології. Класифікація соціологічних методів.

33. Соціальні, політичні та технологічні зміни як чинники розвитку соціальних наук у ХХ ст.

34. Класифікація суб'єктів суспільного життя та їх функціональний статус.

35. Проблема наукової типології суспільних систем.

36. Суспільство як соціальна система: проблема системних ознак суспільства.

37. Тенденція глобалізації суспільства як соціологічна проблема.

38. Функціональні характеристики соціальних взаємодій, їх специфіка.

39. Сутність визначення соціологічного змісту поняття «соціальний конфлікт».

40. Сучасні соціологічні підходи щодо визначення онтологічного змісту поняття «комунікація».

41. Інституціональні та організаційно-комунікативні основи розвитку соціологічної теорії. Основні наукові центри світової та європейської соціології.

42. Системні парадигми соціології (функціональний, структурний, структурно-функціональний напрямки).

43. Діалектико-конфліктні парадигми соціології (марксистська теорія соціального конфлікту, сучасна німецька школа конфліктології, критична і ліворадикальна соціологія).

44. Інтерпретативні парадигми в соціології (теорія соціальної дії, символічний інтеракціонізм, феноменологія, етнометодологія, теорія соціального обміну).

45. Історичні парадигми в соціології (історична соціологія/А.Токвіль, марксистська теорія суспільного прогресу, теорія культурно-історичних типів/М.Данилевський, теорія коловороту культур/О.Шпенглер, теорія цивілізацій/А.Тойнбі, теорія соціальних циклів/В.Парето, соціологія соціальних

змін/П.Штомпка, теорії модернізації, футурологічні концепції).

46. Інтегральні парадигми соціології (інтегральна соціологія/П.Сорокін, теорія структуризації/ Е.Гідденс, теорія соціального простору/П.Бурдьє, самореферентні системи/Н.Луман, теорія соціального конструювання реальності/Т.Лукман, П.Берг).

47. Альтернативні парадигми сучасної соціології (теорія комунікативної дії/ Дж.Хабермас, теорія справедливості/ Д.Ройлз, теорія конвергенції/ Дж.Гелбрейт, У.Росту, постмодернізм та постструктуралізм).

48. Суспільство як об'єкт вивчення в соціології: поняття, основні ознаки, сфери життєдіяльності.

49. Проблема типологізації суспільства. Порівняльна характеристика традиційного, індустріального та постіндустріального (інформаційного) суспільства.

50. Поняття соціального прогресу. Критерії, тенденції та механізми соціального прогресу.

51. Сутність системного аналізу суспільства. Основні компоненти суспільства.

52. Поняття соціальної структури суспільства. Основні елементи соціальної структури суспільства, механізми їх взаємодії.

53. Соціальна структура суспільства в інтерпретації різних соціологічних напрямків.

54. Особистість у соціальній структурі суспільства та у системі соціальних зв'язків. Етапи і агенти соціалізації.

55. Соціальний статус: поняття, сутність та пізнавальне значення. Співвідношення соціального статусу та соціальної ролі. Соціальні ролі як моделі поведінки особистості.

56. Поняття соціальної ідентифікації та самоідентифікації особистості. Проблеми ідентифікації особистості в трансформаційному суспільстві.

57. Соціальні спільноти і соціальні групи: поняття, типологія та співвідношення. Особливості соціологічного підходу до аналізу груп.

58. Соціальні інститути як елементи соціальної структури суспільства: поняття, основні ознаки, види, структура, функції, дисфункції.

59. Інституціоналізація як соціальний феномен. Сутність процесу інституціоналізації. Дисфункціональність соціальних інститутів у трансформаційному суспільстві.

60. Соціальні організації: функціонування, механізм прийняття рішень, комунікації. Причини об'єднання людей у соціальні організації.

61. Природа, характер та основні елементи соціально-класової структури суспільства. Становлення середнього класу в українському суспільстві.

62. Соціальна диференціація суспільства. Соціальні відмінності і нерівність, їх природа, види, прояви в суспільствах різного типу.

63. Основні поняття стратифікаційного аналізу. Фактори, механізми та критерії стратифікаційного розподілу.

64. Сутність і функціональна природа соціальної стратифікації. Історичні типи стратифікаційних систем.

65. Соціальна стратифікація в трансформаційному суспільстві. Основні стратифікаційні тенденції у сучасній Україні.

66. Соціальна мобільність як динамічна характеристика суспільного життя. Можливості соціальної мобільності у суспільствах різних типів.

67. Класифікація, канали, демографічні фактори соціальної мобільності. Процеси соціальної мобільності у сучасному суспільстві.

68. Поняття соціальної маргінальності. Маргінали в соціальній структурі українського суспільства.

69. Соціальна аномія, чинники її виникнення та розвитку. Поняття соціального відхилення та його різновиди. Основні прояви девіації.

70. Поняття девіантної поведінки особистості. Соціальний контроль як спосіб саморегуляції суспільства.

71. Людина - індивід - індивідуальність - особистість як базові поняття соціології особистості. Шляхи взаємодії особистості і суспільства.

72. Сім'я як об'єкт соціологічного аналізу: еволюція, сучасний стан і тенденції розвитку сім'ї в Україні.

73. Молодь як соціально-демографічна група. Проблеми молоді у сучасному суспільстві.

74. Методологічні аспекти вивчення етнічних спільнот в етносоціології. Дослідження соціально-етнічних процесів в Україні.

75. Типологія, механізм побудови та основні чинники функціонування соціальних організацій як об'єкту вивчення в соціології організацій.

76. Характеристика основних теорій і концепцій девіації. Соціальна діагностика та шляхи подолання девіантної поведінки.

77. Економічна соціологія, її предметна сфера, функції, закони та характер.

78. Особистість в соціально-трудовах процесах та мотивація її трудової поведінки. Предмет та функції соціології праці.

79. Соціологія управління про закономірності побудови і функціонування соціальних організацій та управлінських відносин. Технології та механізми процесу соціального управління.

80. Соціологія політики, її предмет, наукові категорії та методи дослідження..

81. Соціологія громадської думки: вивчення природи, змісту, закономірностей формування та механізмів функціонування оціночного ставлення різних соціальних спільнот до суспільних процесів та явищ.

82. Соціологія масової комунікації: предмет, основні проблеми, методи, категорії. Місце і роль засобів масової інформації і комунікації в сучасному суспільстві.

83. Освіта як інститут соціалізації та самореалізації людини. Предмет та характеристика складових частин соціології освіти.

84. Вивчення соціальних факторів генерації наукової діяльності засобами досліджень соціології науки.

85. Аналіз залежності знання (типів світогляду, ідеологій, ідей, категорій тощо) від соціальних факторів (соціальних інституцій та відносин) у соціології знання.

86. Виховання як соціальний феномен: сутність, структура і функції. Виникнення і розвиток соціології виховання.

87. Періоди розвитку соціології релігії. Структура та функції релігії, її місце в сучасному світі, зв'язок з державою.

88. Вивчення вільного часу як структурного компонента суспільного часу у соціології вільного часу та дозвілля.

89. Особливості та закономірності функціонування культури у суспільстві як предмет досліджень у соціології культури.

90. Закономірності виникнення, функціонування і розвитку міста як однієї з форм соціально-просторової організації суспільства.

91. Соціологічне дослідження як різновид наукового пізнання: поняття, сутність, ознаки, видові особливості.

92. Структура, основні елементи і процедури соціологічного дослідження.

93. Поняття та характеристика програми соціологічного дослідження: функції, структура, етапи.

94. Методологічна частина програми соціологічного дослідження: логіка дослідження та аналіз основних понять.

95. Постановка проблеми в теоретичній частині програми соціологічного дослідження.

96. Об'єкт, предмет та вибір методики дослідження: проблема обумовленості.

97. Операціоналізація понять в соціологічному дослідженні. Метод контент-аналізу текстів.

98. Статистичні гіпотези: шляхи перевірки та значення в соціологічному дослідженні.

99. План організації дослідження та вимоги до збору первинної інформації.

100. Методичний розділ програми та його характеристика.

101. Характеристика основних способів побудови вибірки та принципові вимоги до одиниць відбору і спостереження в соціологічному дослідженні.

102. Типологія методів соціологічного дослідження.

103. Спостереження як метод соціологічного дослідження: зміст, специфіка, структура, алгоритм застосування, переваги та недоліки.

104. Етапи та процедура опитування.

105. Метод інтерв'ю: сутність, типологія (фокус-групи, глибинне інтерв'ю) та особливості застосування.

106. Математичні методи в соціології та їх роль у сучасних наукових дослідженнях.

107. Вивчення та аналіз документів в соціологічному дослідженні. Характеристика процедури аналізу соціологічної інформації (поняття про первинний та вторинний аналіз даних).

108. Вимірювання соціальних змінних: вплив обрання типу шкали на надійність статистичних показників.

109. Кластерний аналіз та його застосування в соціологічних дослідженнях.

110. Точкове та інтервальне оцінювання статистичних показників.

111. Коефіцієнти кореляції Пірсона та кореляційне відношення.

112. Якісні методи збору соціологічної інформації.

113. Процедури обробки та аналізу соціологічних даних.

114. Надійність соціологічної інформації: поняття та показники.

115. Підсумкові документи соціологічного дослідження (довідка, інформаційна записка, аналітична записка, звіт).

116. Експертні оцінки. Комплексна соціальна експертиза як

міждисциплінарна і міжгалузева форма соціальних досліджень.

117. Соціальний експеримент: зміст, видові особливості, переваги й обмеження.

118. Групове тестування і соціометрія як технології дослідження проблем малих соціальних груп.

119. Гендерний аналіз як сучасна стратегія соціальних досліджень.

120. Комплексні локальні та регіональні моніторингові дослідження.

121. Технології соціального прогнозування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анурин В.Ф. Эмпирическая социология. – М., 2003.
2. Арон Р. Этапы розвитку соціологічної думки. - К.: Юніверс, 2004. - 688 с.
3. Артемьев А.И. Социология личности. - .: ООО «Арбат-XXI», 2002. – 256 с.
4. Бабосов Е.М. Социология в текстах: Хрестоматия. – Мн., 2003.
5. Большой толковый социологический словарь. - М.: Вече; АСТ, 2001. -Т.1.- 544 с; Т.2.-528 с.
6. Васильчук Ю.А. Соціальний розвиток людини в ХХ ст. // Суспільні науки та сучасність. - 2001. - № 1. - С. 12-23; 2003. -№ 1. - С. 15-32.
7. Ващекин Н.П., Мунтян М.А., Урсул А.Д. Постиндустриальное общество и устойчивое развитие. - М.: ММК, 2000. - 240 с.
8. Виховний потенціал сім'ї в сучасних умовах: Тематична доповідь про становище сімей в Україні за підсумками 2001 року. -К.: Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2002. - 144 с. 26.
9. Гавриленко І.М. Соціологія. Соціальна статика. Книга 1. – К., 2000.
10. Герасимчук А.А., Шиян О.М. Соціологія: Курс лекцій. - К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2001.-87 с.
11. Гидденс З. Устройство общества: Очерк теории структуризации. - М.: Академический Проект, 2003. - 525 с.
12. Гофман А.Б. 7 лекций по истории социологии. - М.: Университет, 2000. -216 с.
13. Грабовець О., Яковенко Ю. Релігія як соціальна технологія консолідації соціуму // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2001. - №3. - С. 111-122.
14. Дворецька Г.В. Соціологія: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2002. - 472 с.
15. Добренъков В.И., Кравченко А.И. Социология: В 3 т. - Т. 1: Методология и история. - М.: ИНФРА-М, 2000. - 400 с; Т.2: Социальная структура и стратификация. - 536 с; Т.3: Социальные институты и процессы. - 520 с.
16. Злобіна О.Г. Категорія "особистості" у системі понять соціологічної теорії // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2002. - №2. - С. 121-134.
17. Злобіна О.Г., Тихонович В.О. Суспільна криза і життєві стратегії особистості. - К.: Стилос, 2001. - 238 с.
18. Иноземцев В.Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. - М: Логос, 2000. - 288 с.
19. История теоретической социологии. В 4-х т. / Отв. ред. и составитель Ю.Н. Давыдов. - М.: Изд-во "Канон+" ОИ "Реабилитация", 2002. - 560 с.

20. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество и культура. -- М.:ГУ ВШЭ, 2000.-608 с 40.
21. Коломийцев В.Ф. Социология Герберта Спенсера // Социс. – 2004. - №1.
22. Кравченко А.И. Социология. Общий курс. - М.: ПЕР СЗ, Логос, 2002. - 640 с.
23. Куценко О. Общество неравных: Классовый анализ неравенства в современном обществе: Опыт западной социологии. -Х.: Изд-во ХНУ, 2000. -316с.
24. Лукашевич Н.П., Туленков Н.В. Социология. – К., 2002.
25. Макеєв С.О. Класовий аналіз у сучасній соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2001. - №3. - С.5-22.
26. Макеєв С.О. Соціальні інститути: Класичні тлумачення й сучасні підходи до вивчення // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2003. - №4. - С.5-20.
27. Маркс К. Социология: Сборник. - М.: КАНОН-Пресс-Ц; Кучково поле, 2000. - 432 с.
28. Масионис Дж. Социология. – СПб., 2004.
29. Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Зб.наук. праць. - Харків.: ХНУ, 2001. - 569 с.
30. Михальченко М.И. Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы? - К.: Ин-т социологии НАН Украины, 2001. - 440 с.
31. Павленко Ю. Підсумки цивілізаційного розвитку людства // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2000. - №4. - С.24-38.
32. Павліченко П.П., Литвиненко Д.А. Соціологія: Навчальний посібник. - К.: Лібра, 2000.-255 с.
33. Піча В.М. Соціологія: Загальний курс. - К.: Каравела, 2000. - 248 с.
34. Примуш М.В. Загальна соціологія: Навчальний посібник. - К.: ВД "Професіонал", 2004. - 592 с.
35. Резник О. Особистість і громадянське суспільство: досвід теоретичного осмислення // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2002. - №3- .68-79.
36. Романовский Н.В. Интерфейсы социологии и киберпространства // Социс. - 2000. -№1. - С. 16-23.
37. Рудкевич М.П. Общество как система // Вопросы философии. - 2001. -№12.- С.19-32.
38. Рязанова Л.С. Релігійний ренесанс: Спроба соціологічної експертизи // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2001. - №4. - С. 114-125.
39. Система социологического знания: Учеб. пособие / Сост. Г.В. Щекин. - К.:МАУП, 2001.-208 с.
40. Смакота В. Цінності і норми в соціології / теоретико-методологічний аспект) // Соціальні виміри суспільства. 36. Наук. Праць. Вип.5. - К.: Ін-т соціології НАН України, 2002. - С.210-220.
41. Смирнов П.И. Социология личности: Учеб. пособие. - СПб.: Социолог. об-во им. М.Ковалевского, 2001. - 380 с.
42. Социология / За ред. В.В. Касьянова. - М: МарТ, 2000. -512 с.
43. Социология / За ред. В.Н.Лавриненко. - М.: ЮНИТИ, 2001. - 407 с.
44. Социология. Основы общей теории. Учебник для вузов / Отв. ред. Г.В.Осипов, Л.Н. Москвичев. - М: НОРМА, 2002. -912 с.
45. Социология: наука об обществе: Учеб. Пособие / Под общ. ред. Андрущенко В.П., Горлача Н.И. – Х., 1997.

46. Соціологія: Учеб. посібник / Елсуков А.Н., Бабосов Е.М., Данилов А.Н. – Мн., 2003.
47. Соціологія: Учеб. посібник / Ред. Емшина П.С., Мутагірова Д.З., Скворцова Н.Г. – СПб., 2004.
48. Соціологія: Енцикл. / Сост. Грицанов А.А. – Мн., 2003.
49. Соціологія: Навч. посібник / За ред. С.О. Макеева. - К.: Знання, 2003. - 455с.
50. Соціологія: Підручник / За ред. .Г. Городяненка. - К.: Академія, 2002. - 560 с.
51. Соціологія: Підручник / За ред. В.М. Піча. - Львів.: "Новий Світ - 2000", 2005.-280 с.
52. Соціологія: терміни, поняття, персоналі. Навчальний словник-довідник / За заг. ред. В.М. Піча. - К.: Каравела; Львів.: "Новий світ - 2000", 2002. -480 с.
53. Тофлер Е. Третя хвиля. - К.: Всесвіт, 2000. - 480 с
54. Федотова Л.Н. Анализ содержания – социологический метод изучения средств массовой коммуникации. – М., 2001.
55. Фролов С.С. Социология. – М., 2000.
56. Черниш Н. Соціологія: Курс лекцій. - Львів.: Кальварія, 2003. - 544 с.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

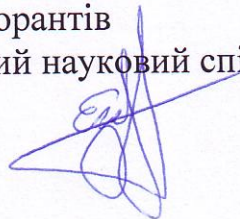
Склад предметної комісії визначається наказом ректора Державного університету телекомунікацій від 25.07.2016 № 299 «Про створення предметної комісії з приймання вступних іспитів до аспірантури», робота комісії та порядок проведення вступного випробування регламентується Правилами прийому до аспірантури для здобуття наукового ступеня доктора філософії у Державному університеті телекомунікацій в 2016-2017 роках, яке ухвалено вченою Радою Державного університету телекомунікацій (Протокол № 5 від 7 грудня 2015 року).

Гарант освітньої програми
доктор філософських наук, професор

О.П. Полисаев

Секретар приймальної комісії –
завідувач відділу організації планування підготовки
та атестації аспірантів та докторантів
доктор технічних наук, старший науковий співробітник

Є.В. Гаврилко